

Kahramanmaraş Ansiklopedisi

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM
ÜNİVERSİTESİ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları,
Yayın No: 145

Ansiklopedide yer alan yazıların ve fotoğrafların
sorumluluğu yazarlarına,
Ansiklopedinin tüm hakları Kahramanmaraş
Sütçü İmam Üniversitesine aittir.
Kaynak gösterilmeden, kısmen ya da tamamen
alıntı yapılamaz. Aksine davrananlar hakkında ilgili
yasa uygulanır.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yönetim
Kurulu'nun 30.11.2016 tarih, 2016/45 toplantı sayılı ve
6 nolu kararı ile yayınlanmıştır.

KSÜ Adına Sahibi
Prof. Dr. Durmuş DEVECİ

Editör
Prof. Dr. İbrahim SOLAK

Koordinatörler
Yrd. Doç. Dr. Yaşar ARSLANYÜREK
Uzman Kemalettin KOÇ
Arş. Gör. Ahmet GÜLENÇ

Yayın Kurulu
İbrahim SOLAK (Prof. Dr.)
Mehmet ÖZKARCI (Prof. Dr.)
İbrahim ÖRNEK (Prof. Dr.)
Kadir SALTALI (Prof. Dr.)
Emin TOROĞLU (Doç. Dr.)
Tamer KARADEMİR (Doç. Dr.)
Sakine Serap AVGIN (Doç. Dr.)
Sadi GEDİK (Yrd. Doç. Dr.)
İbrahim ERŞAHİN (Yrd. Doç. Dr.)
Mesut AKBEN (Öğr. Gör.)
Ramazan AVCI (Uzman)
Serdar YAKAR (Uzman)

Bilim Kurulu
Durmuş DEVECİ (Prof. Dr.)
İbrahim SOLAK (Prof. Dr.)
Mehmet ÖZKARCI (Prof. Dr.)
İbrahim ÖRNEK (Prof. Dr.)
Alptekin YASIM (Prof. Dr.)
Zekeriya PAK (Prof. Dr.)
Kadir SALTALI (Prof. Dr.)
Hüseyin TEMİZ (Prof. Dr.)
Emin TOROĞLU (Doç. Dr.)
Sakine Serap AVGIN (Doç. Dr.)
Tamer KARADEMİR (Doç. Dr.)
Ali Haluk PINAR (Doç. Dr.)
Sadi GEDİK (Yrd. Doç. Dr.)
İbrahim ERŞAHİN (Yrd. Doç. Dr.)
Hasan ARSLAN (Yrd. Doç. Dr.)
Lütfi ALICI (Yrd. Doç. Dr.)
Emel DIRAZ (Yrd. Doç. Dr.)
Necati DEMİR (Yrd. Doç. Dr.)
M. Edip ÇELİK (Yrd. Doç. Dr.)
Mesut AKBEN (Öğr. Gör.)
Seydihan KÜÇÜKDAĞLI (Uzman)
Serdar YAKAR (Uzman)
Ramazan AVCI (Uzman)
Kemalettin KOÇ (Uzman)

Redaktörler
Öğr. Gör. Atilla KAŞIKÇI
Öğr. Gör. Mustafa ÇERKO
Okt. Ali UZUN
Okt. Hurşit AKBAŞ
Okt. Adnan KARA
Okt. Arif ÖZGEN
Okt. Cüneyt ÇETİNKAYA
Arş. Gör. Gülcan ALICI
Arş. Gör. Bülent SAYAK
Arş. Gör. Fazilet GEDİKOĞLU
Arş. Gör. Kadirhan ÖZDEMİR
Arş. Gör. Murat ÖZGAN

Yazı İşleri
Mirsad FIRTINA
Deniz KURTOĞAN

Grafik - Dizgi
İlknur HIŞIR

Takım Numarası
978-975-6497-17-3 (Tk)
ISBN
978-975-6497-18-0 (1.C)

Yayın
KAHRAMANMARAŞ - Aralık 2016

42 Yu 7269, 21 Hk 422, 44 Dar 11/10, 19 Hk 3046/2, 28 Hk 3637, 37 Hk 450/2, 55 Hk 363/3, 'da kayıtlıdır. Salih Zeki, Âsâr-ı Bâkiye adlı eserinin ikinci cildini telif ederken bu şerhi ana kaynak olarak kullanmıştır.

2-Muâdil fi Şerhi'l-Mültekâ: İbrahim el-Halebî'nin Mülteka'l-Ebhûr adlı Hanefî fıkına ait eserinin şerhidir. Abdürrahim Efendi, bu eserini 1741 tarihinde Sultan III. Ahmed'e takdim ederek, iltifatına mazhar olmuştur.

Bu eserin yazma nüshaları: Süleymâniye Kütüphanesi, Harput Bölümü, 422 (nüshanın yazısı nesih olup, 225 varak); Yozgat, 234, 849; Pertev Paşa, 194; Kılıç Ali Paşa, 402; Servili, 95; Pertevniyal, 260'da bulunmaktadır. İkinci nüsha, Seyyid Hasan b.Halil hattıyla Receb 1210/1796 Ocak ayında, dördüncü nüsha Ayıntabî Molla Mehmed b. Ömer'in hattıyla "1150/1737", altıncı nüsha Halil b.Ali el-Harputî'nin hattıyla "1149/1737" de Diyarbakır'da istinsah edilmiştir. Yedinci nüsha Seyyid Mehmed el-Hatîb b.Seyyid Abdullah'ın hattıyla "1167/1754" de, son nüsha ise Hacı Çelebi'nin hattıyla "1239/1823" de istinsah edilmiştir. Diğer yazma nüshalar ise, 32 Ulu 50/1, 21 Hk 881, 50 Ür 391/1, 45 Hk 3609, 42 Kon 610, 42 Kon 2285, 42 Kon 2857, 42 Kon 2909, 42 Kon 3135, 22 Sel 217 ve 43 Ze 103'de kayıtlıdır.

Bazı kaynaklara göre, Mülteka'l-Ebhûr'u el-Müfid li'l-Müstefid adıyla tekrar şerh etmiştir.

3-Şerh alâ Bedi'l-Emâlî: Sirâcüddin Ali Uşî'nin Bedü'l-Emâlî, el-Emâlî yahut Kasîde yekûlü'l-abd diye meşhur olan el-Kasîdeü'l-Lâmiye fi't-Tevhîd adlı Maturidi akait ve kelamına ilişkin manzum eserinin şerhidir. Bu yazma eser, Süleymâniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa Bölümü, 126'da bulunmaktadır. Bu nüshanın yazısı rik'a olup, 76 varaktır. Arapça olan bu nüsha, "1257/1841" senesinde istinsah edilmiştir. Diğer bir nüshası ise, 06 Hk 2696/4'de kayıtlıdır.

Abdürrahim Efendi'nin ayrıca, Türkçe kaleme aldığı şerh-i Kasîde-i Münferice ile Havâşi alâ Dürer adlı iki eseri daha vardır.

KAYNAKÇA:

İsmâil Paşa BAĞDATLI, *Hediyetu'l-ârifin*, C.I, İstanbul 1955, s.563.

_____, *İzâh el-mekmûn*, C.II, İstanbul 1972, s.551.

Carl BROCKELMAN, *Geschichte Der Arabischen Literatur*, Supplementband, E. J. Brill, Leiden, II.

BURSALI, MEHMET TÂHİR (1333), *Osmanlı Müellifleri*, C.III, İstanbul 1938, Kâtip ÇELEBÎ, *Keşfü'z-Zünûn*, C.II, İstanbul 1972, s.1349-1350.

Cemil ÇİFTÇİ, *Maraşlı Şairler, Yazarlar, âlimler*, İstanbul 2000, s.8-9.

İhsan FAZLIOĞLU, *Yaşam ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, C.I, İstanbul 1999, s.723

İsmet Efendi FINDIKLILI, *Şekâik-i Nu'mâniye ve Zeyilleri*, Neşreden Abdülkadir Özcan, C.III, İstanbul 1989, s.45.

Ömer Rıza KAHHÂLE, *Mu'cem el-müellifin*, C.V Beyrut 1969, s.203.

M. Ali KIRBOĞA, *Kâmûs'ül-Kütüb ve Mevzûâtıl-Müellefât*, C.I. 1974.

Maraş İl Yıllığı, 1967, s.140.

ABDÜRRAHİM EFENDİ, NESSAC

(d. ? - ö. ?)

Müderres, Kadı

Müderreslik ve kadılık yapmıştır. Bursa'da doğmuştur. Tam ismi es-Seyyid Abdürrahim Nessac Efendi'dir. Emir Sultan ile Bursa'ya gelip Halveti şeyhi Hayreddin Efendi'nin halifelerinden olmuş olan Sufizade ailesinin damadıdır. Abdürrahim Nessac Efendi, 1820'den (h. 1236) 13 Temmuz 1828 (h. 30 Zilhicce 1243) tarihine kadar Bursa'da İbtida-i Dâhil Medresesinde dersiam müderres olarak görev yapmıştır. 1845 (1261) yılında Maraş'a kadı olarak tayin edilmiştir. Maraş'tan sonra Ağustos 1853'te (h. Zilkade 1269) Erzurum'a kadı olarak atanmıştır. Sonrasında da vefat etmiştir. Fazıl bir şahsiyet olan Abdürrahim Nessac Efendi ilim sahibiydi.

KAYNAKÇA:

Hızlı MEFAİL "Osmanlı Eğitim-Öğretim Tarihi Konusunda Önemli Bir Kaynak: Müderresin Vezaifi", Bursa 1999, s.126.

Mehmet SÜREYYA, *Sicill-i Osmani*, 1, İstanbul 1996 s.137.

HADİ AVA

ABDÜZZÂHİR (İBN ABDÜZZÂHİR)

(d. 1223 - ö. 1292 - 93)
Sultan Baybars'ın Özel Kâtibi

İbn Abdüzzâhir 1223 yılının Kahire'de doğdu. Kıraat ve

RECEP DİKİCİ

nahiv âlimi Ebu Muhammet Reşidüddin Abdüzzâhir'in oğludur. İbn Abdüzzâhir'in gençlik yılları hakkında kaynaklarda çok fazla bilgi yoktur. Kahire'de tahsil gördüğü bilinen İbn Abdüzzâhir; fıkıh, edebiyat, hadis ve lügat ilimlerinde şöhret kazanmıştır. Ayrıca kendi döneminin en önemli kadı, edip, şair ve tarihçilerindendir. Onun Arap dili üstündeki kabiliyeti dönemin Memlûk idarecilerinin dikkatini çekti. Bahri Memlûkler devrinde Divan-ı İnşa'da görev aldı. Göreve ne zaman getirildiği bilinmeyen İbn Abdüzzâhir'in 1260 yılında bu görevde olduğu anlaşılmaktadır. Memlûk Sultanı Baybars (1260-1277) İbn Abdüzzâhir'i sahibü Divan-ı İnşa unvanıyla onu bu divanın başkanı yaptı. Memlûk tarihçilerinden Kalkaşen'di, İbn Abdüzzâhir'i Baybars dönemindeki katibü'd-dest veya katibü'd-derc unvanlı en iyi üç edebiyat üstadından biri olarak gösterir. İbn Abdüzzâhir, Sultan Baybars ile beraber 1277 Elbistan (Huni) savaşına katıldı. Bu sefer hakkında yazdığı gazanamede Memlûklerin Elbistan'a gelişi, Memlûk askerilerinin ahvali ve Elbistan savaşı hakkında çok önemli bilgiler vermektedir. Onun verdiği bilgilere göre Baybars'ın Kahire'den Elbistan'a yolculuğu oldukça çetin geçti. Elbistan'da Moğolları mağlup eden Sultan Baybars Kayseri'ye yöneldi. İbn Abdüzzâhir, Kayseri'ye giderken Efsus'taki Ashab-ı Kehf'e yakın bir noktadan geçtiklerini anlatır. Efsus'taki Rumman

(Hurman=Yazı Belen)'dan bahsederken buranın Yedi Uyurlar hadisesinin geçtiği yer olduğunu belirtir.

Memlûk devlet işlerinde önemli bir yere sahip olan İbn Abdüzzâhir, Sultan Kalavun tarafından kitabetü's-sırlık makamına getirildi. Bu göreve getirildikten sonra Memlûk sultanı adına yazılacak her yazı aracısız olarak İbn Abdüzzâhir tarafından yazıldı. İbn Abdüzzâhir bazı kaynaklara göre 1292, bazı kaynaklara göre de 4 Receb 692 (10 Haziran 1293) tarihinde vefat etti ve Karabetüssuğra'daki türbesine defnedildi. İbn Abdüzzâhir çok önemli eserler bırakmıştır. İbn Şeddat ve Kalkaşendi gibi önemli tarihçiler onun yazdıklarından faydalanmıştır. İbn Abdüzzâhir'in eserlerinden bazıları şunlardır: Er-Ravzü'z-zahir fi sîreti'l-Meliki'z-zâhir Baybars (I. Baybars Tarihi), Tesrifü'l-eyyâm ve'l-'uşûr fi sîreti'l-Meliki'l-Manşur (Sultan Kalavun Dönemi Tarihi), el-Eltâfû'l-hafiyemine's-sîreti's-sultaniye el-Eşrefiyye (Sultan Eşref Dönemi Tarihi), er-Ravzatü'l-behiyyetü'z-zâhire fi hıtahi'l-mu'izziyeti'l Kahire (Fatımiler hakkındaki ilk topografik eserdir.), ed-Dürri'n-nazimminteressüli 'Abdirrahim (Kadı el Fazıl Abdürrahim b. Ali el-Beyasni'nin edebi hayatını anlatmaktadır.).

KAYNAKÇA:

Adnan GÜLLÜ, Memluklar ve Elbistan, <http://www.bizimelbistangazetesi.com/yazar.asp?yaziID=4412> (05.09.2016)
Asri ÇUBUKÇU, "İbn Abdüzzâhir", *DİA*, c.19, Ankara 1999.

Faruk SÜMER, "Eshabü'l-Keyh", *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*, İstanbul 1989.

Faruk SÜMER, "Yabanlu Pazarı", *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*, 1985.
İbn ABDÜZZÂHİR, *İA*, C.5.1, İstanbul 1987.

İbn KESİR, El-Bidaya ve'n-Nihaye, (Çev. Mehmet Keskin), İstanbul.

İlyas GÖKHAN, "XIII. Yüzyılda Maraş", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.13, 2005.

Kazım Yaşar KOPRAMAN, "Memlûkler", *Doğuştan Günümüze İslam Tarihi*, C.6, İstanbul 1992.

SAMET ALIÇ

ABEŞ DEDE Ziyaret Yeri

Abeş Dede, Beş çeşme köyü camiinin 100 m. kuzeyindedir. Yerden 1,5 m. yüksekte üzeri toprak olan mezarın etrafı taş duvarla örülüdür. Mezarın baş ve ayakucunda birbirinin aynısı alt tarafı geniş ve üste doğru gittikçe daralan huni şeklinde iki siyah mezar taşı bulunmaktadır. Taşların siyah renkli olmasından dolayı ziyaret yerinin Abeş/Habeş Dede şeklinde isimlendirildiği sanılmaktadır. Abeş Dede'nin Sulu Dede ile birlikte bölgenin İslamlaşması sırasında şehit düşen kardeşler olduğu kabul edilmektedir.

Dede, ağzı eğrilenler, sara hastaları, sinir hastaları, konuşamayan çocukların aileleri, korkarak uyananlar ile çocuğu olmayan kadınlar tarafından ziyaret edilmektedir. Bu durumda olan hastalar cuma akşamı gelip ziyarette yatmaktadırlar. Mezarın baş ve ayakucundaki